

MEZŐGAZDASÁGI NÉPOKTATÁS

A GAZDASÁGI SZAKTANITÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Előfizetési díj: Egy évre 8— pengő.
Az előfizetési- és hirdetési díjak a Gazdasági Szaktanitók Országos Egyesülete főpénztárának Kisujzállásra az 54.135. csekk számlán küldendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ
SZÉP LÁSZLÓ

Megjelenik augusztus hó kivételével minden hó 1-én. Szerkesztőség: Kiskunfélegyháza
Az egyesület tagjai a lapot tagdíjuk fejében kapják.

A lap kiadásáért felel: PIGNICZKY FERENC elnök, Szekszárd. Kiadótulajdonos: A Gazd. Szaktanitók Orsz. Egyesülete, Szekszárd

106. eln. szám.
1938.

MEGHÍVÓ

A Gazdasági Szaktanitók Országos Egyesületének f. év október hó 8-án (szombat) d. e. 9 órai kezdettel Budapesten a Ferenc József Tanitók Háza (VIII. Szentkirály 47 sz.) dísztermében tartandó

évi rendes közgyűlésére

melyre minden rendes, pártoló és kedves vendégeket az egyesület nevében tisztelettel meghívok.

Tárgysorozat:

I. rész.

1. Elnöki megnyitó.
2. „Az új tanterv és bevezetése“ (Értekezés) Geher Lajos tanker. főig. előadó. Hozzászólásokkal.

15 PERC SZÜNET.

II. rész.

1. Évi elnöki beszámoló.
2. Számvizsgáló bizottsági jelentés.
3. 1939. évi költségvetés. Tagdíj leszállítás, más tagdíj ügyek.
4. Tanulmányi segélyek odaítélése.
5. Lap főszerkesztői jelentés.
6. „Rádly“ üdülőház gondnoki jelentése.
7. Könyv és gyűjteménytárnoki jelentés.
8. Indítványok.

SZÜNET. (EBÉD)

9. Tanulmányi kirándulás, később meghatározandó helyre.

Szekszárd 1938. szeptember hó 1-én.

Pigniczky Ferenc sk.
orsz. egyes. elnöke.

Jegyzet: Tárgyalások alá csak azok az indítványok vehetők, melyek 8 nappal előbb írásban az elnökséghez küldetnek be.

A műtrágyák rövid áttekintése.

(E közleményünk népművelési előadásokban felhasználható.)

Trágyák azok az anyagok, melyek a **növénytermést fokozzák**. A trágyákat általában a talajhoz szoktuk adni, hogy a természetett növények tápláló anyagait szaporítsák, vagy a talaj fizikai s kémiai tulajdonságait kedvezően átalakítsák, továbbá, hogy a hasznos mikroorganizmusok fejlődését elősegítsék, — ezenkívül trágyák a növények növekedését élettani behatás által fokozhatják (stimulatio); ritkábban gázalakú műtrágyával a levegő táplálóanyag-tartalmát növeljük (szénsav-műtrágyázás). Tágabb értelemben trágyázásnak tekinthetjük a talajoknak hasznos mikroorganizmokkal való közvetlen beojtását.

A trágyák két főcsoportja: a természetes (teljes) trágyák és a mesterséges (egyoldalú, vagy mű-) trágyák. Ez alkalommal csak az utóbbiakról foglalkozom, mert legnagyobb részét gyári előállításuk miatt mibenlétük, összetételük kevésbé ismeretes a gazdák előtt — ellentétben a természetes trágyákkal, melyek majdnem mindig a gazdaságban készülnek. A mesterséges trágyák között való eligazodást megnehezíti még a nevek utvesztője s a kémiai ipar fejlődésével arányos sokaságuk.

A **tanításra és gyakorlati alkalmazásuk értékelésére** tekintettel igen röviden összefoglaltam a használatban levő műtrágyákat, melyeket hat csoportba soroznak.

I. Foszforos műtrágyák.

Szuperfoszfát. Alkatrészei $\text{Ca}(\text{H}_2\text{PO}_4)_2$ — primaer calciumphosphat (monocalciumphosphat) circa 35 % CaSO_4 — calciumsulphat (gyps) . . . circa 35 % silicátok, di- és fucalciumphosphatok, nedvesség stb.

Gyártása: csontnak, vagy ásványi foszfátoknak (phosphorit) kamara kénsavval (60 %-os) való kezelése — „feltárás”. $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2 + 2\text{H}_2\text{SO}_4 \rightarrow \text{Ca}(\text{H}_2\text{PO}_4)_2 + 2\text{CaSO}_4$

Hatóanyaga: vízben oldható $\text{Ca}(\text{H}_2\text{PO}_4)_2$, — az oldat savanyú kénhatású.
* P-tartalom átlaga: 16—18 % P_2O_5 (vízben oldható).

Kettős szuperfoszfát. Alkotórészei: $\text{Ca}(\text{H}_2\text{PO}_4)_2$ — monocalciumphosphat (calciumdihydrophosphoricum) . . . cca 65 % egyéb foszfátok stb.

Gyártása: Tricalciumphosphatoknak (phosphorit, apatit) foszforsavval való kezelése $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2 + 4\text{H}_3\text{PO}_4 \rightarrow 3\text{Ca}(\text{H}_2\text{PO}_4)_2$

Hatóanyaga: vízben oldható $\text{Ca}(\text{H}_2\text{PO}_4)_2$, az oldat erősen savanyú kémhatású. P-tartalom átlaga: 40% P_2O_5 (híg savban old).

Praecipitát. Alkotó részei: CaHPO_4 — secundaer calciumphosphat (dicalciumphosphat) NaCl .

Gyártása: Tricalciumphosphatnak sósavval való kezelése. $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2 + 2\text{HCl} \rightarrow 2\text{CaHPO}_4 + \text{CaCl}_2$

Hatóanyaga: gyenge savban oldható CaHPO_4 P-tartalom átlaga: 36—40 %

Rhenania-foszfát. Alkotó részei: CaHPO_4 — dicalciumphosphat. Összes foszfát tartalom 25—30 % (P_2O_5 -re számítva,) kálium-tartalom 2—8 % K_2O -ra számítva, calcium-tartalom 35—40 % CaO -ra számítva Al_2O_3 és Fe_2O_3 circa 6 %

Gyártása: Tricalciumphosphatoknak (nyers foszfátok, phonolit és csontok) kálföldpáttal, égett mésszel és kevés szódával való hevítése (olvasztás nélkül) lassan forgó csövekben.

Hatóanyaga: híg savban (amoniumcitráiban) oldódó KCaPO_4 és NaCaPO_4 — az oldat bázisos kémhatású. — P-tartalom átlaga: 28 % citromsavban old P_2O_5 .

Csontliszt. Alkotó részei: $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$ — tricalciumphosphat (szabályos Ca-foszfát) CaSiO_3 = calciumsilicat, CaCO_3 , CaF_2 , stb.

Gyártása: csontok kifőzése, zsirtalanítása.

Hatóanyaga: híg savban oldódó $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$ P-tartalom átlaga: Normál (zsirtalan) csontl.-ben 20 % P_2O_5 S_2O_5 . Párolt (részben zsirtalan, enyvtelen) csontl.-ben 22—26 %. Enyvtelenített feltárt csontlisztben: 28 % P_2O_5 . Csontliszt-szuperfoszfátban: 12—21 % P_2O_5 .

* A foszforos műtrágyák értékét a műtrágyakereskedelem konzervatívizmusa ma is P_2O_5 -ben (phosphor-pentoxid) fejezi ki, tehát 18 % foszforsavtartalom voltképpen 18 % P_2O_5 foszforsavtartalmát jelenti.

Thomas-salak. Alkotó részei: kb. $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2 + 2 \text{CaSiO}_3 + \text{CaO}$. Fe-, Mg-, Al-, Mn-foszfátok, szilikátok stb.

Gyártása: A foszfortartalom nyersvas feldolgozásánál a mész- és magnéziumotéglákkal bélelt Bessemer-körtékben (converter) képződik.

Hatóanyaga: híg savban oldódó $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$ CaSiN_3 CaO , — az oldat lúgos kémhatású. P-tartalom átlaga: 12–23 % P_2O_5 (vízben oldhatatlan), ebből 75–90 % oldható 2 %-os citromsavban.

Porfinomság átlaga 80 % (vagyis e mennyiség hull át 0.15–0.20 mm átm. nyílásos szitán.)

Nyers v. ásványi foszfátok. Guano: $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$ és $\text{Ca}(\text{H}_2\text{PO}_4)_2$ őskori megkövesedett madárürülék. N-tartalom átlaga 8–10 % P-tartalom átlaga: 13–27 % Halguano: $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$ hal- és rákhulladék P-tartalom átlaga 12–14 % Koprolith: $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$ őskori állatürülék megkövesedése. P-tartalom átlaga 25–30 %.

Phosphorit. $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$ telepekben felhalmozódott őskori állatcsontok. P-tartalom átlaga 26–35 %.

Osteolit: $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$ őskori állatok fossilis csontja. Apatit: $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$ F ásvány. Feltárás nélkül nálunk nem használatosak.

Tetrafoszfát, Reformfoszfát, Idealfoszfát, Sulfuró-foszfát. Manapság ritkán használt műtrágyák. **Neutrol, Palmaer, Wiborgh, Vesta stb. foszfátok** külföldön vannak elterjedve.

II. Nitrogénes műtrágyák.

Chilei salétrom. Alkotó részei: NaNO_3 = natriumnitrat (salétromos natrium) 96 % NaCl = natriumchlorid (konyhasó) 2.5 % Na_2SO_4 = natriumsulphat (kénsavas natrium) 0.5 % jodid, perchlorat, nedvesség stb.

Gyártása: nyers salétrom (caliche) bányászása Chilében. majd átkristályosítás.

Hatóanyaga: vízben oldható NaNO_3 , — az oldat savanyú kémhatású. N-tartalom átlaga 16 % (vízben oldódó. **Guggenheim-salétrom** — chilei salétrom G. eljárásával kezelve.)

** Nyers guano nem kerül forgalomba. Guano-szuperfoszfát (kénsavval feltárt guano) **Peruguano, Fray-Bentos guano** néven szerepel.

Német nátronsalétrom. Alkotó részei: NaNO_3

Gyártása: a levegő N-jének megkötése + szóda + H és O.

Hatóanyaga: vízben oldódó NaNO_3 , — az oldat savanyú kémhatású.

Leuna-salétrom. (ammoniumsulfát-salétrom) Alkotó részei: $(\text{H}_4\text{N})\text{NO}_3$ = ammoniumnitrat 40 % $(\text{H}_4\text{N})\text{SO}_4$ = ammoniumsulphat 60 % ammoniumsulfát-nitrátok.

Gyártása: A levegő N-jének megkötése (Haber szerint): $2 \text{NH}_3 + \text{N}_2 + 3 \text{H}_2$, az ammoniából HNO_3 (Ostwald szerint), majd összekristályosítás. $\text{NH}_3 + \text{HNO}_3 = \text{H}_4\text{N} \cdot \text{NO}_3$, $2 \text{NH}_3 + \text{H}_2\text{SN}_4 = (\text{H}_4\text{N})_2\text{SO}_4$.

Hatóanyaga: vízben oldható $(\text{H}_4\text{N})_2\text{SO}_4$ és $\text{H}_4\text{N} \cdot \text{NO}_3$, — az oldat erősen savanyú kémhatású. N-tartalom átlaga: 16 % (vízben oldódó.)

Kénsavas ammoniák. Alkotó részei: $(\text{H}_4\text{N})_2\text{SO}_4$ = ammoniumsulphat 95 %, H_2SO_4 = kénsav 0.5–1.5 % thiocyanat, nedvesség stb.

Gyártása: „gázvíz“-nek kénsavval való telítése, vagy a levegő N-jének megkötése + H_2SO_4 + H és O. $2 \text{NH}_3 + \text{H}_2\text{SO}_4 = (\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$.

Hatóanyaga: vízben oldható $(\text{H}_4\text{N})_2\text{SO}_4$, az oldat savanyú kémhatású. N-tartalom átlaga 20 % (vízben oldódó.)

Péti-só. Alkotó részei: $\text{H}_4\text{N} \cdot \text{NO}_3$ 50 % CaCO_3 50 % mész ammonsalétrom.

Gyártása: a levegő N-je + H-ból H_2N (Haber-Bosch szerint.) $\text{H}_2\text{N} + \text{O}$ -ból: HNO_3 (Ostwald szerint), majd $\text{NH}_3 + \text{HNO}_3 = \text{H}_4\text{N} \cdot \text{NO}_3$ + örölt mézskő (robbanékonyság elkerülésére).

Hatóanyaga: vízben oldható NH_4NO_3 és Ca, — az oldat lúgos kémhatású. N-tartalom átlaga 18 % (vízben oldódó.)

Norvég salétrom. Alkotó részei: Ca $(\text{NO}_3)_2 \cdot 4 \text{H}_2\text{O}$ = kristályos mészsálétrom.

v. **Norge salétrom.** Gyártása: a levegő N-jéből salétromsav (Birkeland és Eyde szerint) és mézstejjel való közömbösítés.

Hatóanyaga: vízben oldható Ca $(\text{NO}_3)_2 \cdot 4 \text{H}_2\text{O}$ — N-tartalom átlaga 12 % (vízben old.)

Német mészsálétrom. Alkotó részei: Ca $(\text{NO}_3)_2$ = calciumnitrat 86 % NH_4NO_3 kevés.

Gyártása: a levegő N-je (Haber Bosch szerint) O-ból salétromsav (Ostwald szerint) megmésztej.

Hatóanyaga: vízben oldódó Ca $(\text{NO}_3)_2$. — N-tartalom átlaga 15 % (vízben oldódó)

Szalmiák-só. Alkotó részei: $\text{NH}_4 \text{Cl} =$ ammoniumchlorid.

Gyártása: gázvízből ammonia + sósav $=$ $\text{NH}_3 + \text{HCl} = (\text{NH}_4) \text{Cl}$. Csak virágtápsók és tápoldatok készítésére használják,

Mésznitrogén. (nitrogénmész) Alkotó részei: Ca CN_2 calciumcyanamid 60 % $\text{CaO} =$ égetett mész 25 % $\text{C} =$ szénpor 10 % kevés CaC_2 Fe stb.

Gyártása: égetett mész és kokszból calcium-

(Folyt. következik.)

carbid meg a levegő N-je. CaO meg 3 $\text{C} =$ CaC_2 CO , CaC_2 meg $\text{N}_2 = \text{CaCN}_2$ meg C

Hatóanyaga: vízben nem oldható CaCN_2 és CaO . N-tartalom átlaga 45 % (vízben oldódó).

Urea, urephos. Kísérletezésre érdemes, értékes műtrágyaféleségek. (N-tartalom 45, illetve 57 % körül.)

Ammoniumnitrát, nátriumammoniumsulfát stb. újabb szintetikusán készült műtrágyák. N-tartalom kb. 33 és 10 %

Az általános műveltség és a szakképzés viszonya a szakiskolákban.

Irta: Gaál Károly.

Amint az értekezés címe mutatja általában az ipari, kereskedelmi és mezőgazdasági szakképzésről kellene írnom, de mivel erre nem érzem magamat hivatottnak, mert azoknak az iskoláknak az életét, működését nem ismerem, így csak a mezőgazdasági szakképzésről írhatok. De csak arról a mezőgazdasági szakképzésről, amely az önálló gazdasági népiskolákban folyik.

Ezeknek az önálló gazdasági népiskoláknak (amelyről értekezésemben szó lesz) célja, a hazának az általános műveltség fokozása mellett öntudatos, jellemes, valláserkölcsi alapon gazdák és okos, számítani tudó jó gazdasszonyok nevelése. Ezen iskolák a tanulmányanyagot az elemi népiskolából kapják, tekintet nélkül arra, hogy hány osztályt végeztek, csak a 12. életévüket betöltésük.

Ezeknek a 12. életévüket betöltött leányoknak és fiúknak, az elemi népiskola adja az alapot, melyre az önálló gazdasági népiskolának építeni kell. De az önálló gazdasági népiskolák csak úgy tudják céljukat elérni, ha az alap jó, ha az elemi népiskolában megszerezték a tanulók a műveltség alapelemeit, melyre építeni lehet. Ennélkül kellően megérteni és hasznosítani egy tanuló sem tudja az ezen iskolákban tanultakat.

Az önálló gazdasági népiskolákban az általános műveltséget nyújtó közismereti tárgyakat is tanítanak, de új ismeretet nem adnak csak az elemi népiskolából hozott ismeretek lesznek itt

még jobban elmélyítve s vonatkozásba hozva gazdasági tantárgyakkal. Ezeknek az általános műveltséget nyújtó közismereti és szakképzést adó tárgyaknak összhangban helyes arányban kell az oktató tantervben szerepelni s egyiknek sem szabad tulsúlyban lenni, a másik rovására.

Nézzük, milyen az arány ezen tantárgyak között az önálló gazdasági népiskolában.

A tanulók a téli félévben (nov. 1-től márc. 31-ig tart) hetenként két félnap jönnek az iskolába s tíz órai oktatás közül, melyben részesülnek egy hittan, négy közismereti, öt pedig gazdasági tantárgy. Így a hittan 10 %-os, a közismereti tárgyak 40 %-os és a gazdasági tárgyak 50 %-os aránya helyesnek mondható.

Nyári félévben, (mely tart ápr. 1-től jun. végéig, illetve a vizsgáig és tanév kezdetétől okt. 31-ig) hetenként egyszeri iskolabajárás mellett az óra szám öt, mely teljes egészében gazdasági tárgyak tanítására van szánva, olyképen, hogy az öt órából három elméleti, kettő pedig gyakorlati. Így a gazdasági tárgyak tanításánál a 60 %-os elméleti és a 40 %-os gyakorlati tanítás aránya szinte helyesnek mondható.

Amint látjuk a közismereti és gazdasági tárgyak között megvan a helyes arány, egyik sincs tulsúlyban. A továbbiakban nézzük, hogy ezen iskolák tantervi anyagánál, mely két nagy csoportra oszlik s amely közül az egyik tárgycsoport nép-

művelést ad, a másik pedig gazdasági ismeretet nyújt, milyen szempontokat kell figyelembevenni.

Az olvasmánytárgyalásnál arra kell törekedni ezen iskoláknak, hogy a mindennapi elemi népiskolában szerzett olvasási készséget a fiú és lánytanulók, ne csak megőrizték, hanem azt még fokozottabb mértékben fejlesszék, gondolataikat érzelmeiket szabatosan tudják kifejezni úgy szóban mint írásban. A tantervben olyan olvasmányokat kell felvenni, melyeknek olvasása után a tanulók az otthont, a szülőföldet a hazát még jobban megszeressék, ragaszkodjanak a földhöz, illetve a földjükhöz. De ne ragaszkodjunk szigorúan a könyvekben található olvasmányokhoz, hanem adjunk a kezükbe szaklapot, folyóiratot, figyelemmel lévén természetesen az ő értelmi fejlettségükre. Az olvasmányokat úgy kell összeválogatni, hogy a többi tárgyak tanítási anyagával is kapcsolatba legyen.

Az írás, fogalmazás anyagát szintén az ő mindennapi életükből merítsék ezek iskolák, mert ezáltal nagyobb öntevékenységre serkentik a tanulókat. Az ő életükbevágó témákat írjanak fogalmazásképpen. A bérleti szerződés, cselédszerződés, kötelezvény, nyugta s adóbevallási ívek kitöltése mindmeganyi alkalom, hogy majd kint az életben helyesen s önállóan tudjanak eljárni.

A számolás és mérés tanítása célját „jártaság a mindennapi élet leggyakrabban előforduló számításaiban és méréseiben” úgy érik el az önálló gazdasági népiskolák, ha a földdel kapcsolatos méréseket, terület s kerület számításokat; továbbá a gazdasági életben előforduló különböző testek köbtartalmának a kiszámítását viszik fel a tantervekben és alkalmazzák a koncentrációt a többi tantárgyal.

Földrajz tanításánál tekintettel kell lenni más ország, más világrész egymásközötti gazdasági kapcsolataira. Tekintettel kell lenni az iskolának az ő községükben, vagy városukban oly nagy sikerrel termelendő növényre, amely más községben vagy vidéken nem termelhető. Ki kell térni arra is, hogy miért tenyésztendő egyik vidéken ez az állat faj, vagy fajta miért nem tenyésztendő ugyanaz másutt. Mindemellett a hazaszeretetről s a nemzeti érzés felkeltéséről, ápolásáról sem szabad megfeledkezni. A történelem, polgári jog, egészségtan stb. közismereti tárgyak tanításánál ugyan így kell eljárni s igen fontos, hogy csak azokat a tanítási

egységeket ragadják ki a tantárgy köréből és csak azokat vegyék fel a tantervbe, az önálló gazdasági népiskolák, ami a tanulók jelen és jövőbeli életével kapcsolatban van. Általában kapcsolatot kell teremteni az általános műveltségű nyújtó közismereti és a szakképzést adó gazdasági tárgyak között, hogy a leendő kisgazdák és gazdasszonyok általános műveltsége gazdasági színezetű legyen.

Az elemi népiskolában szerzett általános műveltség mellett főcélja az önálló gazdasági népiskoláknak a mezőgazdasági szakképzés nyújtása. Sem nemzetpolitikai, sem gazdasági szempontból nem csekély jelentőségű, hogy az önálló gazdasági népiskolákból évenként kikerülő k. b. 8.000 leendő kisgazda és gazdasszony „milyen műveltséggel, milyen erkölcsi felfogással s milyen szakképzettséggel kerülnek ki az életbe.” Ezért fontos, hogy az önálló gazdasági népiskolákban a kisgazdatársadalmi társadalomnak 12—15 éves fiú és lány ifjúsága a nekik megfelelő szakképzésben részesüljenek, kizárólag az ő jövőbeli élethivatásukra előkészítő s kötelező mezőgazdasági szakiskolákba, ahol az ő szakirányu nevelésük és képzésük a magyar gazdasági kultúra fejlesztését, az oktatásuk fokozottabbá tétele pedig, (az okszerűbb s helyes gazdálkodás ez a földjeiknek nagyobb termésátlagaik révén) a nemzeti vagyunk gyarapodását eredményezi. S mivel „a gazdasági élet is egész új követelményekkel lép fel, bűn lenne ezeket a jövő nemzedéke előtt elhallgatni, azokat velük meg nem ismertetni.”

Az önálló gazdasági népiskoláknak az elemi népiskolák adta alapra kell építeni a leendő kisgazdák s gazdasszonyok szakképzését. De amint már az előbb kifejtettem ez csak úgy lehetséges s az önálló gazdasági népiskolák csak úgy érik el a céljukat, ha az elemi népiskolából kellő alapismerettel rendelkező tanulóanyagot kapnak.

Az önálló gazdasági népiskolák legfontosabb tárgyai a gazdasági tantárgyak s az ettől elválaszthatatlan gyakorlati oktatás. Ezért ezen iskolák tantervébe (s közismereti tárgyak mellett) gazdasági szaktárgyak tanítására van helyezve a főszó. A tantervben ezen iskolák mérlegelik a község a környék viszonyait s a lakosságnak érdekeit és kívánalmait. Ezeknek a mérlegelése alapján határozzák meg, hogy milyen mértékben, milyen terjedelemben s beosztásban tanítsák az egyes tárgyköröket Nem célom s nem is értekezésem körébe

vágó dolog az önálló gazdasági népiskolák tantervének anyagát ismertetem. Kiragadok a szakképzéssel kapcsolatos (egy-egy tantárgyak köréből) néhány olyan tanítási mozzanatot, egységet, mely népünk általános műveltségével szoros viszonyban, kapcsolatban van s amellyel nagyba hozzájárulnak ezen iskolák szakképzésük nyújtása révén az általános műveltség fokozásához, a magyar gazdasági kultúra fejlesztéséhez.

Az általános és részletes növénytermesztés tanításának keretében, az önálló gazdasági népiskolák azon község, esetleg vidék lakosainak, ahol működnek, az általános műveltséghez s a gazdasági hultura fejlesztéséhez nagyban hozzájárulnak azáltal, hogy nemcsak a kebelükbe tartozó 12—15 éves fiukat, hanem a kisgazdákat, akikkel ezen iskolák közvetlen érintkezésben állanak, állandóan irányítják és oktatják. Felhívják ezen iskolák a tanulók figyelmét (egy-egy tanítási egységek tárgyalásánál) a községi gazdáknál látható helyes, vagy helytelen talajművelési módokra (tarlószántás, őszi mélyszántás fontosságára és vetésforgó betartására) s általuk keresztül szüleiknek is, akik az iskolával gyakran érintkeznek. Ezáltal ezen iskolák, a mezőgazdasági szakképzés irányítása révén, az illető község vagy vidék gazdatársadalmá általános műveltségének s gazdasági kulturájának fejlesztéséhez nagyban hozzájárultak.

Ezen iskolák a nélkülözhetetlen elmélet mellett, gyakorlatias mezőgazdasági szakképzést adnak a tanulóknak, mert tudják azt, hogy az elméleti és gyakorlati oktatás elválaszthatatlan, mint „test és lélek“ s hogy az „elmélet a gyakorlat kedvéért van, a gyakorlatban elevenedik meg, a gyakorlattal válik termékennyé“ az új ismeret. Amint a gazdasági tárgyak elméleti és gyakorlati tanításának arányából kitűnik, ezen iskoláknál ez az arány helyesnek mondható. Nem szabad a gazdasági tárgyak gyakorlati oktatására túl sok órát fordítani, nehogy a gyakorlati munkának napszámos munka színezete legyen. Ne legyen az a munka szellem nélkül végzett testi munka, mert az ilyen gyakorlati munka „nem jelent pedagógiai szempontból feltétlen érték-többletet.“ Az önálló gazdasági népiskolába járó tanulók, akik elmélettel párosult ily gyakorlati oktatásban is részesülnek, elmondják szüleiknek (akik mint előbb is mondtam, az iskolával gyakran érintkeznek) a tanultakat s látottakat és ezáltal szüleikre hatással lesznek, különösen ha

azok az iskolánál is megfordulnak s érdeklődnek egyes dolgok iránt. De nem megy ám ez olyan könnyen, mint ahogyan azt itt leirtam. Aki ismeri a magyar gazda konzervatizmusát, csak az tudja elképzelni, hogy micsoda munkát kell végezni az önálló gazdasági népiskoláknak, hogy úgy a tanulóikkal mint a gazdáikkal megismertessék, belátassák a helyes utat s ezáltal a gazdasági kulturánk fejlesztéséhez hozzájáruljanak. Fontos dolog, hogy ezen iskolák példát adjanak a kisgazdáknak. Tudni kell ugyanis, hogy a magyar kisgazda szeret példát látni. A föld művelője „gyakorlati ember, aki-nek nincs kiművelt és logikus elgondolás iránt fogékony agya. Ő mindent a gyakorlat szemszögéből ítél meg, előtte az a megvalósítható, amit ér-zékeivel felfoghat, minden egyebet bizalmatlansággal fogad. Ha meg érti is azt ami nem kézzel fogható, előbb mégis látni, tapasztalni akarja, tapasztalni akarja, hogy megítélhesse annak praktikus hasznát és értékét. Ha pedig olyan dologról van szó, amely kivülesik a tapasztalat és érzékel-hetőség körén akkor azt nézi, miként fogadják azok, akiket magánál műveltebbnek és felletőbb-valóknak tart.“

Ezen tulajdonságaikat ismerik a gazdáknak az az önálló gazdasági népiskolák igazgatói, sőt azt is tudják, hogy amit a kisgazdánál sokan konzervatizmusnak neveznek, az csak óvatos megfontolás a részükről. S azt is tudják, hogy nem győzik meg másképp a magyar gazdát csak kézzelfogható eredménnyel. Ezért ezek az iskolák gyakorlóterületükön trágyázási és különböző buza, burgonya stb. fajtakísérleteket állítanak be, s terméseredményeiknek átlagából grafikonokat készítenek, hogy ezen az uton az elért eredmények feltüntetésével nyerve meg az iskolának s a haladásnak azt a népréteget, melynek szolgálatában áll, melynek művelése neki a legfontosabb nemzeti feladat. Nem a növény-nemesítés a célja ezen iskoláknak a különböző fajtakísérletek beállításával (mint egyesek hiszik) mert a kettő teljesen különböző dolog. Ezeknek egyedüli célja az, hogy annak a vidéknek megfelelő buza, tengeri, burgonya féleségeit megállapítsa, amely azon a vidéken jól terem; továbbá a termelés tökéletesebbé tétele. Ezeknek a kísérletezéseknek csak úgy van értelmük, ha a tanulókon keresztül a kisgazdához, a szüleikhez is eljut, az ő talajukon s a vidékükön legjobban termő fajtát termelik s az elért nagyobb termés révén nemzeti vagyonukat gyarapítják.

ISKOLÁINK ISMERTETÉSE.

39. NAGYKÖRÜ.

Nagykörü község Jász-Nagykun-Szolnok vármegyében Szolnoktól északkeletre a Tisza folyó jobb partján fekszik. A községet a Tisza nagy ívben három oldalról kerüli meg. Lakossága 3700, túlnyomórészt avar eredetű magyarok és csaknem kivétel nélkül róm. kath. vallásúak. Főfoglalkozásuk a földművelés és csak elenyésző számban kisiparos és egyéb foglalkozásúak. A község határa 9356 kat. hold, melynek $\frac{2}{3}$ része szikes, a többi öserőben levő televény és a legváltozatosabb összetételű homokos kerti föld. A birtok megoszlása kedvezőnek mondható, miután a község határának csaknem egész terjedelme kis és törpebirtokosok kezén van.

A község gazdálkodása az egészséges fejlődés útján van, amihez az iskola oktatásával, iskolán kívüli előadásaival és példátmutató gazdálkodásával nagyban hozzájárul és figyelemreméltó kultúr munkát végez. Az egyoldalu kalászos és tengeri termelése mellett takarmány és olajos növények termelésével kezdenek foglalkozni. A gazdálkodás fejlődését hátráltatja a falu határának tagosítatlan volta. Vannak gazdák, kiknek birtoka

15–20 helyen szétszórva fekszik, amit a községből helyesen kezelni körülményes. A felvilágosodottabb és haladó gazdák felismerve az egy tagban való birtokkezelés és tanyai rendszer előnyeit, ezen áldatlan állapoton úgy segítenek, hogy félreeső birtokrészeit egymásközött elcserélve vagy értékesítve egy helyen iparkodik terjeszkedni. Emiatt a birtokforgalom állandó és kis ügyességgel szomszédos földek szerezhetők meg, ami szükségtelenné teszi a költséges tagosítás keresztülvitelét és nem egy esetben egészséges és virágzó tanyai gazdálkodásnak vetette meg az alapját.

A községtől északnyugat irányban kb. 500 kat. hold terjedelemben mészben gazdag homokbucka vonul végig, hol virágzó szőlő és gyümölcs-telepek létesültek. A gyümölcsösökben főleg a cseresznye termelésével foglalkoznak, miután a talaj szerencsés összetétele folytán azok feltűnő fejlődést mutatnak és kiváló zamatu gyümölcsöt hoznak. Nagykörü cseresznyéje az utóbbi időben nemcsak hazai, hanem külföldi viszonylatban is ismertté kezd válni és szívesen keresik fel a helyszínen a hazai gyümölcsnagykereskedők és exportőrök.

Cseresznyefasor Nagykörüben a gazdasági iskolánál.

A tanulók faápolási gyakorlata.

Hátrányára válik a községnek, hogy vasút-állomása nincs és a fő útvonalaktól is félre esik. Piaca Szolnok 30 km távolságban és a Tisza tulsó oldalán Törökszentmiklós 12 km távolságban.

A nagykörű gazdasági népiskola 1906-ban, a milléniumi évek nagy nemzetépítő szellemi fellendülésének idejében keletkezett. Az iskola alapját Szolnok vm. érdemekben gazdag kir. Tanfelügyelője Eötvös K. Lajos vetette meg, ki a nemzet megerősödését és gazdasági fejlődését nagy éleslátással a népies gazdasági szakoktatás fejlesztésében látta. Az ő kizárólagos érdeme, hogy Szolnok vármegyében létesült a legtöbb önálló gazdasági népiskola.

Az iskola kezdetben nagy nehézségekkel küzdött. Tanterme, épületei nem voliak, gyakorlóterületét, ami akkor kizárólag szőlőből és fiatal gyümölcsösből állott, a község súlyos teherrel adta át, minek törlesztését az iskola, éveken keresztül a jövedelméből fedezte. Miután a község az iskolát anyagilag nem támogatta, az fejlődésében visszamaradt. Majd a közbejött világháború osztalatta el az iskola fejlesztésébe vetett reményt.

Az iskola 8 és fél kat. hold területű belső-séggel és kerti telepekkel együtt a község központjától 2 km távolságra van és a szolnoki kövesút mentén mérsékelt dombháton fekszik. A községből könnyen megközelíthető, melynek tovább-

fejlődésével a kövesút mentén épülő házsorok közé fog ékelődni.

Tanügyi és gazdasági épületeit 1927-ben nyerte az állam anyagi támogatásával. A rendelkezésre bocsájtott összeg csak a legszükségesebb épületek emelésére volt elegendő, melyek között különösen a gazdasági épületek váltak nagyrészt hasznavethetlenné, így elkerülhetetlen azok fokozatos pótlása és kiegészítése.

Az iskola tanügyi épülete áll egy szűk tanteremből sötét előszobával. A tanterem egybe van építve az ipazgatói lakással, ami 3 szoba és mellékhelyiségekből áll.

Az oktatás teljesen tagoltan 3 fiú és 3 leány, összesen 6 osztályban folyik, ami egy tanteremben csak úgy oldható meg, hogy osztályonként felváltva délelőtti és délutáni tanítás mellett folytatólagosan reggel 8 órától délután 5 óraig használatban van a tanterem. A növendékek a téli félévben heti 2 félnapi oktatás mellett 10 órai, míg a nyári félévben heti 1 félnapi oktatás mellett 5 órai foglalkoztatásban részesülnek. Emellett rendszeresen különféle tanfolyamok is lettek rendezve, de ezek tartása költséges és körülményes, miután az iskolának háztartási konyhája és munkaterme nincs és a tanfolyamok szerény körülmények között a községben bérelt helyiségben rendezettek.

Az iskola növendéklétszámáról az alábbi ki-mutatás szolgál tájékoztatásul.

Cseresznyeválogatás, csomagolás és értékesítés Nagykörűben.

Tanév	fiúk			leányok			Összesen		Mind-összesen
	I.	II.	III.	I.	II.	III.	fiú	leány	
1933—34.	55	33	11	43	41	17	99	101	200
1934—35.	38	39	22	45	30	32	99	107	206
1935—36.	40	33	27	35	41	18	100	94	194
1936—37.	37	32	28	49	22	28	97	99	196
1937—38.	33	33	25	41	41	21	91	103	194

A növendékek feljárása rendes. Az iskolába szívesen járnak, az órákat csak indokolt esetben mulasztják el.

Az iskola gyakorlóterülete 25 kat. hold és 944 n. öl, mely a község határában egymástól távol 5 tagban terül el. Az összetétele tagoltságánál fogva elég változatos és hiven alkalmazkodik a határban előforduló földekhez. Van homokos, agyagos, televény és szikes földje, ami tanügyi szempontból előnyösnek mondható, de a gyakorlóterület tagoltsága nehézkessé teszi a gazdálkodást.

Származásánál fogva az iskola gyakorlóterülete feloszlik községi átengedett, O. F. B. útján szerzett állami és a r. kath. iskolaalapítványtól bérelt területekre, melyek származás és művelésiág szerinti megoszlását a IV. oldalon lévő kiemelés szemlélteti.

Az iskola főjövédelmét a mellette elterülő kerti telepek adják. Itt kiemelendő a szőlő, konyhakert, gyümölcsös és faiskola jövédelme, mely

üzemágak együttvéve az iskola bevételeinek 80 %-át képezik.

A szőlőterületet az iskola telepítve vette át, melynek nagyrészt azon időből származó 35—40 éves tőkék képezik. Ezen elvénült tőkéktől kielégítő termést várni nem lehet, így azok újra telepítése és nemesebb fajtákkal való felcserélése tervszerint fokozatosan történik. Évenkénti átlagtermés 30—40 q csemege szőlő és 25—30 hl. bor. A csemege szőlő a környéki piacokon lesz értékesítve, míg a bor helyben is jó áron elkel.

Az iskolának jelentős jövédelmi forrása a cseresznyetermelés. A cseresznye a helyi talaj és éghajlati viszonyok mellett kiváló minőségű és zamatú gyümölcsöt ad, ami helyben is könnyen értékesíthető. Főleg a Germersdorfi, Májusi ropogós és Jabolai fajták azok, melyek nagybani termelésre alkalmasak. Ezen felsorolt fajtákból 86 nagy termőfája és több fiatal telepítése van az iskolának, melyek közepes termés esetén 28—30 q válogatott gyümölcsöt adnak. Az iskola gyümölcsösét néhány alma, körte és szilvafa egészíti ki, melynek tenyésztése nem bír oly jelentőséggel, mint a cseresznye és főleg a szükséges szemző és oltógallyak előállítására szolgál.

A faiskolai oltványok előállítása is szép jövédelmet biztosít az iskolának. A helybeli és környéki gyümölcsstermelők oltványaikat nagyrészt az iskolánál szerzik be. Említést érdemel a cseresznye-

A gazdasági népiskola gyakorlóterületének							
elnevezése	területe		iskolától való távolság	származása	összetétele	felhasználása művelési ágak szerint tagolva	
	kh.	n. öl					
I. Belsőség és kerti telepek	8	746	Iskola mellett	Községi átengedett terület	Dombos, fent homokos, alul szikes.	Belsőség Szőlő Gyümölcsös Konyhakert Faiskola Díszkert Kisérletitér Illctményföld Műv. a. n. á. te.	1 kh. 450 n. öl 2 „ 920 „ 1 „ 1200 „ — „ 700 „ 1 „ 1045 „ — „ 240 „ — „ 890 „ — „ 400 „ — „ 100 „
II. Akácus	1	302	800. m.	— „ —	Laza vályog	Szőlőhöz akáckarók nevelésére	
III. Fűzes	—	934	2 km.	— „ —	Izapos, futó homok	Fűzettel telepítve Kubik gödör	420 n. öl 514 „
IV. Lapostói föld	6	1488	3 km.	O. F. B. útján szerzett állami tulajdon	Televényföld	Szántó 4-es forgó szerint: Takarmány, őszi kalászos, kapás, tavaszi kalászos.	
V. Iskolaföld	8	674	1 km.	R. kath. iskola-alapítványtól bérelve	Szikesbe hajló laza vályog	Szántó, különben mint az előbbi.	

oltványok gyors és egészséges fejlődése, melyek keresettsége állandó. Eladásra kerül évente 2000—2500 drb. gyümölcsfaoltvány.

Az iskola konyhakertje még nem egységes terület. A régi faiskola üres tábláin van beállítva és csak a teljes kitelepítés után lesz szabályos forgókra felosztva. Nagy jelentősége nincs, miután a helyi piacon nem értékesíthető és távoli piacokra fuvarozás költséges. Jövedelmezőség szempontjából nálunk csak olyan konyhakerti termények termelése indokolt, melyek biztosan értékesíthetők és az öntözést nem kívánják. Ilyen a zöldborsó, zöldbab, korai burgonya, melyeket cseresznyeérés idején a gyümölcsnagykereskedők veszik át.

A szántóföldek 4-es vetésforgó szerint vannak hasznosítva. Buzából az 1201-es bányai vált be a legjobban, melynek termését a kisgazdák szívesen keresik vetőmagnak. 5 éves átlagtermése kat. holdanként 12.5 q, ami gondos talajművelés következtében évről-évre fokozódik.

Az iskola igaerősükségletét 2 drb. igasló látja el, melyek a szükséges talajmunkák és vetések mellett a termények piaci szállításával lesznek hasznosítva. Az iskola állatállománya áll még egy darab fejőstehénből és két anyakoca és szaporulatából 6 hetes korig. Trágyanyerés szempontjából ajánlatos volna több haszonállat tartása, ami a folyamatban levő gazdasági épületek felemelésével lesz beállítható. A baromfitenyésztés nincs kifejlesztve, miután jelenlegi földbeszülyesztett óljuk egészségtelen, hol eredményes tenyésztést folytatni nem lehet. Az állomány 28 drb. Rhode Islandi és magyar parlagi tyúk és szaporulata. Az állattenyésztés általában Nagykörűben nem jövedelmező, miután a helyi piaca gyenge, a szomszédos piacok pedig távol vannak.

Az iskola gazdasági épületei: 1. cselédlakás, istálló, szin és sertésól. 2. Borház és pince. 3. Takarmányos kamra. 4. Baromfiól. Egészséges baromfiól és sertéshizlaló telep építése folyamatban van. Szükség volna még magtár, gép- és kocsiszinre.

Az iskola fogata.

A munkák elvégzésére két állandó cselédet tart az iskola. A kocsis szoba, konyha, kamrás lakásban a telepen lakik, míg a vincellér a községből jár ki.

Az iskola általában a fejlődés útján van. Az 1937. évi vagyonleltár értéke 30.971 P 55 fillér, melyből a tanügyi vegyon 8741 P 77 fill. gazdasági 22.229 P 78 fillér. Ugy a tanügyi, mint a gazdasági részen sok a kivánnivaló. A fejlesztésre tág tér nyílik, a felszerelés pótlásra és kiegészítésre szorul. Tervbe van véve 2 tanterem, iroda, szertár és szaktanitónői lakás építése. Szükséges volna

egy bővizű kút furatása és a kerti telepek bekerítése.

Az iskola igazgatója Sembery Imre, munkatársa Tarnay Mária. Az iskolánál működtek Kollár Endre, Szabó Bertalan, Biró Antal, Király Ferenc igazgatók és Katrics Mária, Gere Erzsébet, Pápainé Fekete J. Presznyák Mária és László Alice szaktanitónők. A tanerők a tanításon, gazdaság vezetésén és munkák ellenőrzésén kívül az iskolán kívüli népművelésben is tevékeny részt vesznek, ismeretterjesztő előadásokat és tanfolyamokat tartanak.

(Folytatás a 6-ik oldalról.)

Nem akarom értekezésemet nyújtani azzal, hogy még egy másik gazdasági tárgy tanításával, azoknak gyakorlati oktatásával és a társadalomra való kihatásaival foglalkozzam. Ugyanezek az elmondott szempontok kell, hogy vezessék az önálló gazdasági népiskolákat a többi gazdasági tantárgyak tanításánál is, ha azt akarjuk, hogy népünk gazdasági szakképzésében haladás álljon elő.

A 12—15 éves gazdálányok tanításánál az a cél kell, hogy vezesse az önálló gazdasági népiskolákat, hogy a „női leleknek megfelelőbb“ tananyagot válogassa ki és azt is illessze be a tantervébe. Ezt meg is teszik és megtanulják ezen iskolákban a leendő gazdasszonyok, hogy leendő

férjük, illetve az ő jövedelmüket helyesen osszák be mennyit fordítsanak ruhára, élelemre stb.-re. Megismerkednek ezen iskolákban az élelmiszer tápértékével s ezek szerint állítják majd össze egyszerű, de tápláló ételleiket. Ezt a célt szolgálják az önálló gazdasági népiskolák főzőtanfolyamai, amelyeknek messzebbre kiható feladatuk a népelelmezés helyes vágányra való terelése: továbbá kézimunkák, szabás, szövő és varró tanfolyamai, mely tanfolyamokon megtanulják a leánytanulók a foltozó munkától kezdve a népies kézimunkáig mindazt, amire nekik mint leendő magyar asszonyoknak szükségük lesz. A leánytanulóknak ilyen életrevaló szakképzésével, oktatásával, nevelésével ezen alsóbb néprétegnek az általános mű-

veltségét emelik ezen iskolák. Ugyanezt a célt szolgálják a fiú tanulók kosárkötő, seprűkötő stb. tanfolyamok is. Ezen tanfolyamokkal és a tanfolyamokon készült munkáknak a kiállításaival pedig szorosabbá teszik a kapcsolatot az iskola és a szülők között és elérik velük azt, hogy szívesen járnak a tanulók az iskolába s nem kényszerből.

Amint látjuk az önálló gazdasági népiskolák az általános műveltség fokozása s a szakképzés terén szép munkát fejtenek ki, ha a szakképzést megfelelő alapismerettel rendelkező tanulóanyag-nak van alkalmuk nyújtani. De sajnos ez nincs így mert mint értekezésem elején is említettem, a gazdasági népiskolák az elemi népiskoláktól kapják a tanuló anyagot, tekintet nélkül arra, hogy az a tanuló 2—3 vagy 6 elemít végzett, csak a 12 évet betöltse. Így tehát a kellő alapismerettel nem rendelkező tanulónak is ugyanazt a szakképzést kell nyújtani ezen iskoláknak, mint egy 6 elemít végzett, megfelelő alapismerettel rendelkező tanulónak, aki az általános műveltség alap-elemeivel rendelkezik. Ez az első akadály, melyet csak úgy lehetne elhárítani, hogy az önálló gazdasági népiskolába csak hat elemít végzett tanulókat vennének fel. Ezen iskolák ezáltal máris mentesülnének bizonyos százaléku selejtes anyagtól, akiknek a tudására így úgysem lehet kellőképpen építeni. Egy közepesnek és gyengébb tanulónak egészen másképp kell feladni még a kérdést is, mint egy tehetségesnek. Ez pedig (jó pedagógus tudja) nem helyes, mert azoknak a tanulóknak nem szabad tudni, hogy miért irányítja így az a tanerő a tanítás menetét. Ez a gyengébb tanulóknál lealacsonyító, kellemetlen érzelmeket vált ki, míg a tehetségesebbek ezáltal elbizakodottabbakká lesznek. Ez az egyik ok, amiért ezen iskolák nem nem érhetik el azt az eredményt, amit szeretnének.

De van itt még más hiba is. Különösen a városhelyen lévő önálló gazdasági népiskolákban, ahol a növendékeknek kb. 50 százaléka nem való. Ezen iskolákba járnak ujságárusok, cselédek, kifutók szép számmal, csak pont kisgazdaggyermek jár kevés, akikért tulajdonképpen létesült. Mi idézi elő ezt a helyzetet? Az, hogy az általános népoktatási törvény által idekényszerített, de nem idevaló elem kiszorította azoknak a földműveseknek a gyermekeit, akikért tulajdonképpen létrehozták. A jobbmódú gazdák inkább polgárba, vagy gimnáziumba adják gyermekeiket, csak azért, hogy ilyen vegyes társaságu iskolába ne kelljen gyermekeiknek járni.

ziumba adják gyermekeiket, csak azért, hogy ilyen vegyes társaságu iskolába ne kelljen gyermekeiknek járni.

A „Mezőgazdasági Népoktatás“ 1937. május havi számában „A szelekció és egy kis statisztika“ c. cikkből olvastam, hogy egy városi önálló gazd. népiskolának a 670 beírt növendéke közül 136, tehát az egésznek 21 százaléka kifutó, szolga, rikkancs stb. és a tanulók szülei közül csak 43 százaléknak van földje, s 57 százalékra rúg azoknak a száma, akiknek földjük egyáltalán nincsen. Fájó seb ez a városi önálló gazdasági népiskoláknak s nekünk tanerőknek is. De lehetne ezen a bajon segíteni úgy, hogy a hat elemít nem végzett fiú és leány tanulók, továbbá akik nem oda valók, az általános irányú továbbképző népiskolába járnának. Ezáltal az önálló gazdasági népiskolák megszabadulnának a nem oda való elemtől (csak a városi önálló gazd. népiskolákra értve) s ezek is elérnék kitűzött céljukat, mint a kisebb helyen működő önálló gazdasági népiskolák, ahova kimondottan földműves fiúk és leányok járnak, akik az általános műveltség alapelemeinek birtokában alkalmasak arra, hogy alsófokú gazdasági szakoktatásban részesüljenek.

Már az olvasmánytárgyalásnál említettem, hogy a tanulókkal meg kell kedveltetni a könyvet s gazdasági szaklapokat. Különböző népkönyvtárakban, továbbá a földművelésügyi minisztérium szakkönyvei között, mindenkor találnak olyan könyveket, amelyeknek olvasása révén úgy az általános műveltségük, mint szaktudásuk fokozódik. Bucsuzó növendékeinknek tegyük útravalóul azt a jótanácsot, hogy nemcsak a jó pap, hanem a jó gazda is holtig tanul. Hogy ez a jótanács ne csak elhangzó szó legyen, a követéséhez szükséges lelki készséget is adjuk mellé. Erre a lelki készségre nevelni kell az iskoláknak úgy a fiú, mint leány tanulóikat. Ezen nevelésre a közismereti, vagy a gazdasági tárgyak bármelyik tanítási órája alkalmas. De hogy az egyes órákra kijelölt anyag elvégzése emiatt ne szenvedjen, még jobb egy-egy olyan órát fordítani erre, amelyre új anyag nincs felvéve, csak összefoglalás, vagy alkalomadtán akármelyik órán is szánhatunk pár percet erre a dologra.

Gyakorlati megvalósítása a következőképpen történhet: folyóiratokból, gazdasági, kertészeti gyümölcstermelési szaklapokból, a helyi lapokból (ha van) sőt a napilapokból is keressük ki azo-

kat a közléseket, azokat a részleteket, amelyek a tanítás anyagával kapcsolatosak s egy-egy tanulólal olvastassuk fel és beszéljük meg az összessel. Ezáltal megismertetjük a tanulókkal, hogy honnan lehet ezeket a hasznos dolgokat elolvasni. Serkentsük őket, hogy ha tudnak ők is hozzanak hasonlókat. Eleinte csak néhányan, később mind többen hoznak anyagot s örömmel várják az alkalmat, hogy a tanítási egységgel kapcsolatban hasonló dolgokról is halljanak valamit. Ilyenformán fejleszthetjük ki tanítványaik lelkében az önálló gazdasági népiskolák azt a készséget, hogy iskolai tanulmányaiknak befejezése után is keresse az alkalmat arra, hogy ismereteit gyarapítsa, általános és szakirányú műveltségét tovább fejlessze. Ha tanulóink az általános és szakirányú műveltség szilárd alapjaival és azzal a készséggel és vágygál lépnek ki ezen iskolából az életbe, hogy a gazdasági népiskolákban kapott alapra tovább építenek, nyugodtan mondhatjuk, hogy jó munkát végeztünk a cél érdekében.

Akik ilyen nevelésben, oktatásban és szakképzésben részesültek, azok lelkes látogatói lesznek az iskolán kívüli népművelési előadásoknak is, ahol az önálló gazdasági népiskolák tanerői igen gyakran tartanak a lakosság életszínvonalának, termelésének, értékesítésének, vagyis gazdasági berendezkedésének problémáiról előadásokat és ezáltal, ha nem is gazdasági iskolákban, de mégis bekapcsolódnak egy olyan munkába, amely népünk haladását, boldogulását, művelését és szakképzését szolgálja és segíti elő.

Amint látjuk az önálló gazdasági népiskolák szép feladatot végeznek a nép általános műveltsége emelése és mezőgazdasági szakképzése terén. Új magyar kisgazdatípust nevelnek, akik műveltségük és szakképzettségük révén, a felvetődő életproblémákat meg tudják oldani s tudásukkal hozzájárulnak az ország jólétének emeléséhez, s gazdasági kultúrájának fejlődéséhez.

Hivatalos rész.

47.003/1938.—V. 2. ü. o. szám.

A magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszter Náray Ferenc szeged-alsóközponi, Vass János ceglédi és Németh Béla dunaföldvári állami gazdasági szaktanítókat, a gazdasági népoktatás terén szerzett érdemeik elismeréséül, igazgatói szaktanítóvá léptette elő. (47.003/1938. A. 2. ü. o. Kml.)

Budapest, 1938. június hó 30.

Gróf Teleki Pál s. k.

46.753/1938.—V. 2. ü. o. szám.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Windt Erzsébet nagybajomi, Timárné Trajcsik Ilona kunmadarasi, Miklós Gergely jászberényi, Szabó Gábor gyöngyösi, Bélafi Károly berettyó-ujfalui, Kuptics Anna jászladányi, Molnár Ferenc szeghalomi, Tarnay Mária nagyköri, Szigeti Mária makói, Gudricza István turkevei, Zsilák János

hajduszoboszlói, Nagy János egri, Rátkai Amália szekszárdi, Száraz Gyula kecskeméti, Helyes Endre makói, Ábrányi Ilona debreceni, Molnárné Kovács Mária szeged-röszkei, Bihari Lajos kisujszállási, Szendy István kiskunhalasi és Bakos Ferenc nádudvari áll. helyettes gazdasági szaktanítókat, továbbá Bélafiné Csutoros Aranka nádudvari, özv. Kántorné Metzker Borbála székesfehérvári, Bartos Irén dévaványai, Hatvani Irén nádudvari, Gábrriel Emma mosoni és Braun Agoston gyöngyösi óradíjas helyettes gazdasági szaktanítókat állami gazdasági szaktanítókká nevezte ki. (46.753/1938. V. K. M. rendelet.)

Budapest, 1938. június 30.

Gróf Teleki Pál s. k.

46.752/1938—V/2. ü. o. szám.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Uzony Anna kecskeméti, Faddi Jolán gyomai, Forgách Sarolta kiskunfélegyházi, Gadácsi Margit

tiszaföldvári, Zsilákné Kayos Erzsébet hajduszboszlói, Hőbausz Mária csongrádi, Kovács Marianna csongrádi, Medgyesy Irén szeghalmi, Kissné Buza Piroska kunmadarasi, Erendits Endre nyirbátori, Molnár Mária debreceni, Esztergályos Margit makói, Ézsiás Rozália mezőberényi, Temesy Ilona székesfehérvéri, Hegedűs Etelka jászladányi, Kayser Irma turkevei, Béky Gabriella kiskunfélegyházi és Westsik Irén berettyóújfalui óradijas helyettes gazdasági szaktanítókat állami helyettes gazdasági szaktanítóvá nevezte ki. (46.752/1938. sz. V. K. M. rendelet.)

Budapest, 1938. június hó 30.

Gróf Teleki Pál s. k.

46047/1938.—V. 2. ü. o.

A magyar királyi minisztériumnak 1938. évi 5350. M. E. számú rendelete, a mezőgazdasági népiskolák igazgatói pótlékának újabb szabályozása tárgyában.

Az államháztartás egyensúlyának helyreállításáról szóló 1924. évi IV. t. c. 2. §-ának kiegészítő részeként a törvényhez csatolt a) melléklet A. II. részében foglalt felhatalmazás és a minisztertanácsnak 1938. évi július hó 27-én tartott ülésében hozott határozata alapján, a magyar királyi minisztérium, az 1927. évi 9000 M. E. sz. rendelet 6. pont (2) bekezdésének módosításával, a következőket rendeli:

A mezőgazdasági népiskolák igazgatói, az igazgatói teendők tényleges ellátásának tartamára 1938. évi július hó 1-től kezdve, egységesen havi 20 (Husz) pengő igazgatói pótlékban részesülnek.

Budapest, 1938. július 29.

Imrédy s. k. miniszterelnök.

105 eln. 1938. szám.

MEGHIVÓ

A Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesületének választmánya f. év október hó 7-én d. u. 3 órai kezdettel Budapesten a Ferenc József Tanítók-háza kistermében ülést tart, melyre a t. tisztikart és választmányi tagokat tisztelettel meghívom.

TÁRGYSOROZAT:

1. Elnöki bejelentések.
 2. Közgyűlési javaslat tételek:
 - a) számvizsgáló bizottság jelentése,
 - b) 1939. évi költségvetés, tagdíjleszállítás, más tagdíj ügyek,
 - c) tanulmányi segélyek odaitélése,
 - d) lap főszerkesztői jelentés,
 - e) „Rádly“ üdülöház gondnoki jelentés,
 - f) könyv és gyűjteménytárosi jelentés.
 3. Indítványok.
- Szekszárd, 1938. szeptember 1-én.

Pigniczky Ferenc s. k.
orsz. egyes. elnöke.

PÁLYÁZAT

tanulmányi segélyre.

A Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesülete pályázatot hirdet „Tanulmányi segély“ címén azon kartársak részére, akiknek vidéken tanuló gyermekeik (elsősorban főiskolások vannak.)

Jól megokolt kérelmek szeptember hó 20-ig juttatandók el az Elnökséghez.

Szekszárd, 1938. szeptember hó 1-én.

Pigniczky Ferenc s. k.
orsz. egyes. elnöke.

14 iskola nem küldötte vissza még
a szerkesztőségnek
a statisztikához szükséges kimutatást

H I R E K

— **Halálozás.** Somlainé Zilahy Erzsébet kiskunfélegyházi kartársnő 14 hónapos kisleánya Katóka, rövid szenvedés után elhunyt.

— **Uj iskolák.** Nagykőrös, Kecskemét, Füzesgyarmat és Hajduböszörményben megkezdődtek az építkezések, illetve azok előkészületei úgy, hogy egyik-másik helyen már az ősz folyamán megindul az oktató munka.

— **Lemondás.** Gudricza István g. szakt. állásáról lemondott, mert a m. kir. földművelésügyi miniszter a csermajori mezőgazdasági szakiskolához segédtanárrá kinevezte. Kedves ismerőseinek és barátainak ez úton mond búcsút.

— **Az állatok ragadós száj- és körömfájás betegségének megelőzése és gyógyítása.** Tuboly Jenő önálló gazdasági iskolai igazgató nyilatkozata az új módszerről és tapasztalatairól. A magyar gazdaközönséget bizonyára a legnagyobb örömmel fogja eltölteni, az a szenzációs eredmény, amelyet Tuboly Jenő igazgató, gazdasági iskola állatállományának ragadós száj- és körömfájás elleni védekezésben elért. Tuboly Jenő igazgató a következő felvilágosítást adta: „Német szakfolyóiratban olvastam, hogy a ragadós száj és körömfájásnál igen nagy eredményt értek el azzal, hogy a még egészséges állatoknak szódadabikarbónát kevertek az ételébe. Én is kipróbáltam az önálló gazdasági népiskola szarvasmarha állományánál ezt az ajánlott módszert. Az eredmény az lett, hogy — bár a szarvasmarha állományunk megkapta a száj és körömfájást — de enyhén, úgy hogy a ragályt az állatorvos is alig tudta megállapítani. Az állatok a betegség egész ideje

alatt rendszeren tudtak táplálkozni és hat nap alatt annyira meggyógyultak, hogy már rendszeren legelnek is. A szódadabikarbónát az abrakba kevertettem. Minden egyes számos állat az abrakba egy-egy abrakolásnál 1—1 deka szódadabikarbónát kapott. A fiatalabb állatok a testsúly szerint aránylagosan kevesebbet, így egy 250 kg-os tinónak csak fél dekagram szódadabikarbóna került az abrakába. A szódadabikarbóna lugosító hatása az, ami a gyógyításnál, illetve már a betegség megelőzésénél érvényesül: savtalanít és ezzel átsegíti az állatállományt a sok szenvedésen és azon a veszedelmen, hogy a ragadós száj és körömfájás elpusztítja.

— **A Buvár** száz érdekes fényképpel kísért augusztusi száma természettudósainkat ismét a legérdekesebb kérdések felől szólaltatja meg. Cholnoky Jenő a nyári zivatarok keletkezését és a magyarországi időjárások sikertelenségét magyarázza. Kanyó Béla a párisi Pasteur-intézetéről rajzol érdekes képet. Vitéz Temesy Győző a cserkészmozgalom fejlődését ismerteti. Tasnádi Kubacska András a hamelni patkánybűvölő misztikus alakjára világít rá a modern tudomány megállapításaival. Hilscher Rezső a dán népfőiskolák világába vezeti be az olvasót. Sédi Károly sziksós tavaink keletkezését, Varga Kálmán a nyár madárvilágát, Ujhelyi László a Balaton flóráját ismerteti. Bánki László a rovarok vitaminszükségletéről értekezik, Honti Jenő a kininről ír. Szalai Tibor a tűzhányók keletkezését mondja el, Kecsó István a nagyhatalmak világgazdaságáról, Wagner János az óriás polipok életéről számol be. Az érdekes tudományos cikkeket a Buvár gazdag tartalmu rovatai: a Tudomány műhelyéből és a Buvár szellemi sportja követi.

A New Yorki Hungarian Reference Library

19 West 44th Street

New York, N. Y.

A Magyar Nemzeti Múzeum felügyelete alatt megnyitott New Yorkban a Hungarian Reference Library az amerikai tudományos világ és nagyközönség részére. A nyelvi elszigeteltsége mellett oly kevésbé ismert magyarságnak gazdag és értékes jelene méltó kifejezési eszközt nyert ebben a könyvtárban, melynek dr. Telkes László, korábban az amerikai Harvard University-nek előadója áll az élén. A könyvtár minden magyar tudományos vonatkozású ügyben díjtalan szó, vagy írásbeli felvilágosítással szolgál a tudományos kutatást folytatóknak és mindazoknak, akik valamely magyar kérdés iránt érdeklődnek. Minden felvilágosítás, melyet a könyvtár nyújt, megbízható forrásmunkákra alapított tudományos jellegű felvilágosítás, mely pontosan idézi a forrást, amelyből merítették. A könyvtár gerincét egy 5000 kötetes angolnyelvű magyar szakkönyvtár képezi, magában foglalva a Magyarországot bármely vonatkozásban ismertető vagy érintő összes angol nyelvű munkákat. A gyűjteményben ugyancsak megtalálható a 817 különféle angolnyelvű folyóiratban Magyarországra vonatkozólag megjelent tizezer cikk is. Ennek az angolnyelvű magyar könyvtárnak és folyóirat gyűjteménynek jelentős részét a Feleky könyvtár, néhai Feleky Károlynak, a kitűnő tudós-
nak és könyvgyűjtőnek könyvtára alkotja. Külön értéke a könyvtárnak, hogy a benne foglalt műveket egy részletes, könnyen kezelhető bibliográfia egészíti ki, mely minden tárgykörre vonatkozólag

nemcsak megbízható vezérfonalat, hanem hathatós segédeszközt is ad. Információs szolgálatán kívül a könyvtár feladatául tűzte ki Magyarország és Amerika kulturértékeinek a két nagy nemzet előtt való kölcsönös megismertetését. Az ily irányú munkásság felöleli a kultúr kapcsolatok minden vonatkozását, a két ország tudományos életének, művészetének és egyéb kulturális értékeinek kölcsönös ismertetését, ápolva és fokozva a két ország közötti barátságot és megértést.

A szekszárdi mezőgazdasági népiskolánál ELADÓK

magyar nemesi- tett kendermagos

7 hónapos k a k a s o k

(Budapesten háromszor
I. díjjal kitüntetve)

3 P + 0.60 f. csomagolási
árban ab S z e k s z á r d.
Társ iskoláknak szeptember
30-ig 25 drb. f e n n t a r t v a.

Vesszősi József nyomdai műintézet
Kiskunfélegyháza, 1938—1943.